Nyíri Attila
ᚾᚨᛏᛏᛁᛚᚨ ᚠᚺᛁᚢ

Há kettő O

ᚢ ᚷᚠᚠᚩᚾ ᚾᛟ

Nyíri Attila: *„Ó, hát kettő?”*
apa a szülészeten

Há kettő O

Bemutatkozom

A kék bolygón élek körforgásban sok-sok testvéremmel együtt.
Lehet, hogy másutt is vannak rokonaim, mert – ismereteim szerint – az űrben 1011 galaxis és 1021 csillag van.

Alakom

Ezen a bolygón három halmazállapotban és többféle alakzatban fordulok elő. (pára, köd, felhő, eső, hó, jég, dara, zúzmara, dér stb.)
Az előbbiek alakját bárhol s bármikor, az utóbbiakét csak 0˚ C alatt öltöm magamra.

Tulajdonságom

Tulajdonom az átláthatóság és az oldás. (ha kevés bennem a Ca és Mg, úgy lágy, ha sok, akkor kemény vagyok)

Amennyiben a bennem lévő nitrát meghaladja a 20-40 mg/l -t, akkor a csecsemőknél cianózist idézek elő. (kéküléses hemoglobin ártalom okozta meg-betegedés)

A bennem lévő nitrát és bármilyen oldott tartalom műszerrel kimutatható. Lehetek ezenkívül savas, lúgos vagy közömbös kémhatású. (ennek értéke a pH; a savas 0-7 között, a lúgos 7-14 között és a közömbös 7 körül van)

Elhelyezkedésem

1. Társadalmi – emberi beavatkozással. (tartály, vezeték stb.)
2. Természeti – esővel. (kis sótartalom, de nagy kéntartalom)
   a. felszíni – folyók, tavak stb, (a Duna hozama 2 500 km³/s)
   b. felszín alatti – az első záró réteg fölött helyezkedem el,
   c. rétegek közötti – két záró réteg között vagyok található,
   d. karsztokban – mészkő- s dolomithegység üreges részében,
   e. ásvány dúsan – gáztartalmam is lehet, (1 000 mg/l fölött a só)
   f. hőforrásban – ilyenkor a hőmérsékletem 26° C fölött van.

Mozgásom

A körforgásom alatt – ahol élet van (bioszféra) – a következő helyeken vagyok megtalálható:

— a légköri burokban, (atmoszféra)
— a föld felszínén, (hidroszféra)
— a kéregben. (litoszféra)

Mennyiségem
(testvéreimmel együtt)

1.	A légkörben pára alakjában	→	10 – 15 000	km³ .
2.	A tengerek és vizek alakjában	→	$1{,}3 \times 10^{9}$	km³ . – 97 %
3.	A jégtakarókban a sarkvidéken	→	$2{,}8 \times 10^{7}$	km³ .
4.	Az iható készlet	→	8×10^{6}	km³ . – 0,64 %

A Földön található összmennyiségünk eloszlása:

—	tengerekben, óceánokban	→	97,6	% ,
—	jég alakjában	→	2,0	% ,
—	a felszín alatt	→	0,2	% ,
—	tavakban	→	0,1	% ,
—	folyókban, levegőben	→	0,1	% .

A tengerekben sós vagyok 3,5 % -ban. (Kaszpi-tenger > 30 % , Finn öböl < 1 %)
Iható alakban kevésbé vagyok sós → a megengedett érték 1 000 mg/l .

Kikristályosodott állapotban is bennem marad a szennyező anyag.

Szűkebb tartózkodási területem

Jelenleg Magyarország területén vagyok található.
A testvéreim 70 % -a a határon túlról érkezik. (a Sajó 10 t/év higanyt szállít)

A bakonyi karsztban helyezkedik el a dunántúli testvéreim túlnyomó része.
Egy-két tizedéve 1 000 m³/sec mennyiséget emeltek ki a bányákban, s így a közlekedőedény-elv alapján források, tavak száradtak ki. (tatai fényes tavak, tapolcai tavas barlang stb.)

Kiemelt testvéreimmel bakonyi településeket láttak el. Ez mára megszűnt.

Felhasználásom

Korábban a kisgazdaságokban 1 ember 1 nap 40 l mennyiséget használt fel belőlünk.

A mai felmérések szerint (például a József Attila lakótelepen) 400 liter/fő/nap a fogyasztás. Oka: az átalány és az igények növekedése.

Kincs vagyok

A tisztaságomban rejlik a kincsem.

6 milliárd emberből 1,5 milliárdnak nincsen belőlünk tiszta készlete.
Magyarországon 3 500 településből 800 -ban magas a nitrát tartalom.
(felnőtteknek rákkeltő, s kedvezőtlen az idegsejtekre, O_2 hiány → IQ szám csökkenés)

A tiszta esőknek, amelyekben előfordultam, 5,7 pH volt az értékük, a mostani esőkben ez az érték 4,5 pH, s mivel a beosztás logaritmikus, így igen kis változás is nagy értéket takar.

Amikor Svédországban jártam, láttam olyan holt tavakat, amelyeket a németországi ipari területről jött savas esőkben lévő testvéreim okoztak.

A Föld egyik alkotó rétege: SiAl. Savas hatásunkra az alumínium is kioldódik és mérgező hatást fejt ki.

A minőségemet befolyásoló tényezők

1.	szennyeződések,	(szervesek, szervetlenek → trágyák, szennyvíz stb.)
2.	hozamnagyság,	(hidrológiai → kicsi: 1 000 m³/s , nagy: 10 000 m³/s)
3.	élettani,	(biológiai → levegő, napfény)
4.	időjárási.	(a szél szerepe → hasznos: oxigén, káros: iszap)

Feltétel vagyok

Minden élőlénynek a megélhetéséhez szüksége van rám. A kék bolygón az összmennyiségünk nem változik, így a felszín ¾ része a miénk.
Nálunk nélkül nincsen élet!

Kispest, 2007. magvető havában

Melléklet

„A tökéletlen mérhetetlenség
beletartozik a természetbe”
Hugo Viktor

Az őszváró nagy csendben...

Kesernyés párákat lehelő hajnalban
Lilás, piros felhők színeződnek váltig;
A napkelte fényözönében láthattam,
Ahogy a harmatcsepp kis gyémánttá válik.

Finoman fátylazó felhők a föld felett
S a fáradt, álmos éj most válnak semmivé;
A tér és az idő, 'mely benne odalett,
Összeáll most újra formákká, színekké.

A pusztán felhangzik pacsirta zsolozsma
S a vele ébredő életek zengése;
Felemelik fejüket a szélfodrozta
Búzavetések, és kigyúlnak a fények.

A fénnyel együtt, a megszülető zajban,
Kútnyikorgás hallik és egy szekérzörgés;
A lovak a fahordó úton haladva,
A mezőn keresztül, mennek a fák közé.

A dűlőutat, 'hol szekerek ballagnak,
Mintha rétesliszt ből gyúrták volna össze;
Akkora porfelhő kíséri nyomukat,
Mint amikor a nap elbújik felhőbe.

Időtlen, áttüzesedett némaságban
Bénító már a búzaérlelő meleg;
Az őszváró nagy csend szakad a rónára,
Rétek illatából emlékek ébrednek.

A megfáradt délutánra billent már a nap,
Pusztán a létezés: sajátos íz-varázs;
A tóparton ülök: körülvesz és megkap
A futóhomokos, megrészegült határ.

Szellő ébred, a víz felszíne megremeg,
Sok kis lusta hullám indul el merészen;
Rajtuk a növények zöld paplana lebeg,
És tűnnek el végül lankás partszegélyen.

Hatalmas az iszapzátonyos meredély,
Vízben hínár terem és a békaszőlő;
Nagy mohák zöldellnek laposan peremén,
Nádas, gyékényfoltok, elszórt kákamezők.

Messze, a távolban legelő juhnyájnál
Hangzik nyif-nyafoló kutyák terelése;
Kolompszó hallatszik, majd lassan tovaszáll,
S körülvesz az álmos rigó pittyegése.

Sejtelmes suhogás, dallamosan tiszta:
Fehér hattyúcsapat ideszáll a vízhez;
A feltámadt hullám a partot fodrozza,
Tajtékos felszínén a vadkacsa evez.

Régmúlt és jelenkor keveredik össze
Az időtlenségbe kövesedett parton;
Felébred bennem a lét nagyszerűsége,
S szürkületből halkan előlép az alkony.

Tompulnak a fények kékesen derengve,
A vacsoracsillag az irányt leírja;
Szöszmötölő léptek: rám talál az este,
Szárazon neszez a kócos kukorica.

Holdvilágnál vadvíz ezüstszínű – kéken,
Tücsök hangol egyre, magamra maradok;
Lustán nyújtózkodva, a süppedő fövényen,
Megszólalnak halkan az esti dallamok.

Égeraracsa, 1995. augusztus 28.

„Katalinkor hó a rácson,
fekete lesz a karácsony”
paraszti regula

A tél érkezése

Megszólal az erdő ősi távírója:
– rak-raka-raka-tak, rak-raka-raka-tak,
Messziről jött vendég azt mondja, azt mondja...,
hogy már fent, északon nemrég elindultak.

– Nincs itt még, nincs itt még – jelezték a cinkék,
miközben szemükkel kutatták a magot,
Csak az ég volt – mint rég – még kék egy picinykét,
ezzel az üzenet végetért s hallgatott.

Ez a csend, a várás mindenkit megzavart,
a hold csak nőtt, csak nőtt, a szél lassan – forgón – ,
Határozatlanul szórta szét az avart
a kémények füstje festette égbolton.

Egyszerre váratlanul felszisszent a szél,
mint kígyózó ostor vágott a világra,
Sodorta, megtörte, szórta azt szanaszét,
örjöngve száguldott a vak éjszakába.

Pattogva söpörte a hókristályt égig,
szúrt, vágott, rideg volt, megölte mind a fényt,
Így várta, fehérrel beburkolva végig,
a messziről megjött, északi jövevényt.

Kispest, 1996. január 26.

„Könnyű boldogulni a hajóval,
ha a szél a vállad fölött fütyül”
tengerész mondás

Átlépés a XXI. Századba

Amit elmesélek – szólt hajózók bölcse –
Valahol megtörtént a tengeren velem,
Ezüstös lett hajam, majdnem összetörte
Testemet-lelkemet az átélt félelem.

Megfeszül az izmom, ha végiggondolom,
Árnyéktól nem félek, erős az idegem,
Láttam vad szépséget: tenger az otthonom,
Figyelj tehát szómra! halandó idegen.

Derült volt az idő, hajtotta hajónkat,
Fülbe muzsikálva, kedvezően szelem,
Nem sejtette senki: bármi is adódhat,
Olyan hirtelen tört ránk a veszedelem.

Hevesebb lett a szél, gyorsan növekedett,
Az áramlat sodort kint, a nyílt tengeren,
Meghúztunk mi minden szükséges kötelet,
Gondoltam, a hajót szélbe terelhetem.

Orkánná alakult, és magával ragadt,
Beborult az ég is lilára festetten,
Az árboc kettétört és vitorlánk hasadt,
Rohanó víz sodort, 'mire észrevettem.

Örvénylőnek láttam a létet és halált,
Csak mi fogództunk meg a hitvány jelenben,
Szél és víz ostorral az arcunkba talált,
A szemem világát majdnem elvesztettem.

Vakká tett, süketté, dobált, fojtogatott,
Záporozó vízben ott álltam védtelen,
Hiába tett hajónk éles fordulatot,
Körbevett minket a gomolygó végtelen.

A vitorlás nyargalt a hullámok hátán,
Dolgoztunk sápadtan, kétségbeesetten,
Mint mélybe elindult sziklatömb láttán,
Irtóztató érzés keletkezett bennem.

Óriás hullámok keltek fel alattunk,
Azután zuhanva buktunk alá mélyen,
Életbe – halálba – kétségbe haladtunk,
Hitben már feladva, elszédülve néztem.

Őrjítő szépségét, kápráztató voltát,
Azt, amit akkor én közben ott átéltem,
Mérhetetlen idő: percek vagy tán órák?
Szappanbuborékként múltak el felettem.

Messzire hallatszott a víz örvénylése,
Sebesen rohantunk a vad sistergésben,
Fehér hab és tajték zúdult le, a mélybe,
Most, 'mikor mesélem: a testemben érzem.

Előttünk feltűntek csipkésen a szirtek,
'Melyeket elöntött sejtelmesen a fény,
Mint nedves sírjukból kikelő kísértet,
Úgy emelkedtek ki az árnyak tengerén.

Sziszegést, dübörgést, csikorgást, csattogást,
Sivító habtengert hozott a szél felénk,
Mintha pokol nyitná ragyogó fogsorát,
Szívgyötrő izgalom: elhagyott a remény.

Hirtelen vége lett. Mint mellkas hullámzott,
Ködfátyol hajolt rá, jelkép a nagy vízen,
Kezdet és vég, a nap: szivárvány világot
Terített hajónkra, 'mely tovább megy — hiszem!

Kispest, 1996. december 4.

„Komoly trónján a fény még szétterjeszti
szárnyait az elhomályosuló világ fölé”
Jerome Klapka Jeromos

Életfolyam

Áldoz most a nap az éjszaka oltárán
Szép vörös kárpitba burkolva az eget,
És szomorú felhők szívében kelt árván,
Lassú haldoklása, arany emlékeket.

Mint bánatos gyerek csitul el a madár,
Csak a bölömbika szól még panaszosan;
Rekedt korrogással telik meg a határ,
'Mikor barátréce a nádasba rohan.

A lángoló víz és ég előterében
Árnyképek suhannak megszakítás nélkül,
Miközben lelkét, az alkonyati fényben,
A végét járó nap kileheli végül.

Zajtalan léptekkel közelít már az éj,
A komor erdőkből, kétoldalt a parton,
Hogy űzze serege – 'melynek színe a mély –
A világosságot, ha hagyott az alkony.

Hang nélkül suhannak láthatatlan lábon
A csobbanó víz és hajlongó nád fölött,
Elhomályosítva majd mindent e lápon,
Amely a fényből még valamit megőrzött.

Hallgatom, 'mit mesél lábamnál a folyó
A régmúltról, 'melyet nem kezd ki enyészet,
Sok ezer év óta dúdolja a bohó
Az ősi bölcsődalt, megtörtént regéket.

Lehajol a hold is szemet kápráztatva,
Ezüstös karjával átöleli vállam,
Csacsogó hullámon imbolyog sugara
És testvéri csókot lehel rá most lágyan.

Ereszkedik le a csönd is lépésenként,
Egy láthatatlan kéz bont ki hosszú fátylat,
'Melyet a világra terít takaróként,
És rajta át a szem csak csillagfényt láthat.

Megy az öreg folyó szüntelen suttogva,
És két partján lustán bólogatnak a fák,
Megszépül az éjben, most szebb, mint valaha,
Eltűnik arcáról a fáradt bosszúság.

Nem öregszik soha, csak változik egyre,
Néha ékesszóló, máskor ringat gyöngén,
'Mikor csónakomban rám talál az este,
Bútól és a gondtól mentesen – időnként.

Odvas fák surrannak mellettem, mint árnyak,
'Melyeket felnagyít sejtelmes félhomály,
Ezüst ragyogásban fürdenek az ágak,
Megnézve magukat a vízben: ki, hol áll?

Fekete bokrok közt, fekete mezőkön
Hömpölyög a folyó, fodrai csillannak,
Az éj országában örökké-örökkön
Mormolva suttognak, üzennek, biztatnak.

Álmos feketeség nyújtózik a réten,
Betakarja mind a vakondtúrásokat,
'Melyek süppedeznek, összerogynak éppen,
Ahogy' mossa a víz a kicsiny hantokat.

Jó volna megállni! megállni az éjben,
Megvárni, meglesni a régi titkokat,
A hűtlen hűségest, amely mint az ében,
S benne vaksötétben váltani csókokat.

Égeraracsa, 1997. május 1.

„Bárányfelleg, kaszásfelleg az égen,
sok eső lesz meglásd ezen a héten”
paraszti regula

Felhőjáték

Pára van a levegőben,
kicsapódva felnő;
Ha közel van: köd a neve,
ha távol, úgy: felhő.

A cseppecskék lassan esnek,
közben párolognak;
Így a felhők alakja is
könnyedén változhat.

Finom **fátyolfelhő** lebeg
CIRROSZTRÁTUSZ néven;
Nap és a Hold körül alkot
fénygyűrűt az égen.

Pehelyfelhő a magasban,
ezt hívják CIRRUSZ -nak;
Árnyékokat nem is vetnek,
és jégtűkből állnak.

A CIRROKUMULUSZ fehér
pamacs vagy gombolyag;
Az égen, mint **bárányfelhő** -k,
sorokat alkotnak.

Gomolyfelhő a KUMULUSZ,
de magasra nem ér;
Sima aljuk sötéteskék,
a tetejük fehér.

SZTRÁTOKUMULUSZ van télen,
sok a sötét foltja;
Mint **réteges gomolyfelhő**
az eget takarja.

Rétegfelhő lesz a SZTRÁTUSZ,
esők után főleg;
Alacsonyan száll, mint a köd,
gyorsan járó tömeg.

NIMBOSZTRÁTUSZ igen vastag,
Nap sem tűz át rajta;
Esőrétegfelhő -ként vész
esőcsíkba alja.

A NIMBUSZ az **esőfelhő**,
'mely néha bajt kavar;
Különösen, ha jéggel jön,
s kitör a zivatar.

Viharos **förgetegfelhő** -n
villám hasít eget,
És NIMBOKUMULUSZ néven
a nyomunkba ered.

Rezgő harmat, suttogó szél,
bárányfelhő égen;
A lelkébe gyökerezett
a magyarnak régen.

Égeraracsa, 1999. július 23.

A felsőbbrendűséget megmagyarázza
a tudásszomj és a gondolkodás

Gondolatok a tónál

A hatalmas fákon megváltozó levél
zizegve hull alá a fekete tóra,
Az elnémult világ ballagó idővel
beleolvad most az örökkévalóba.

Természetes varázs ejti meg a szívet,
földút kanyarog és vág át a dombokon;
Szélfuvallat sincs itt, nem borzol levegő,
ám még vízen ragyog a nap hervatagon.

Ugrálnak a békák fejest a szittyóba,
uszadékot húz az evező lapátja;
Mélységes bánattal nézi az őszt a nap,
'mely diadalmasan elsodorja hátra.

Gondolom: vége lesz, vége, mint mindennek,
testetlen álmokat hoz elém az este:
Elvesztett emlékek, sejlő suttogások,
belegabalyodtam – iszapban evezve.

A tó fényt nyel el és újra visszaadja,
felszínén a tüzek megtörnek, élednek;
Minden pillanatban ugyanaz, tán más is,
s lehetek tanúja nemvárt bűvöletnek.

Hűvös levegő leng, előbújik a hold,
csendes víztükör vált: borzong a peremén;
Pezsdül a lélek is a fény szellemétől:
a gondolat számít, nem a való s remény.

Látni láthatatlant, hallgatni a csendet,
érezni végtelent — ennél több már nem kell!
Világít a sötét, látni lehet benne,
s megtelik a szívem dallal, szerelemmel.

Kispest, 2000. december 9.

Ma is üresnek, sivárnak érezzük a tájat, ha hiányzik belőle a víz

Ahol a víz az úr

(általános leírás)

1

Mindenütt más, nem egyforma
nagy a víznek birodalma.
Néhol gödör, másutt szalag:
folyó, folyam, ér vagy patak.

Gödörnyiben esővíz gyűl' ,
télen jegén csúszka készül.
Nyáron libák fürdőhelye,
s libapásztor fürdik benne.

Lubickolnak egész' estig,
amikor a nap lefekszik
Innen hangzik éjjel messze
a kacagók hangversenye.

Megint máshol ő a nagyúr,
partja mentén agyagot gyúr.
Elkíséri testőrsereg:
füzek, nyárfák és égerek

Terpeszkedve a széleken
nádas erdő bókol szélben,
Gyékény s barna buzogánya,
közte nőszirmok sárgállva.

A környékén elterülnek
virággal telt szép, dús rétek.
Öblén libeg ide-oda
a hófehér tündérrózsa.

Nagy levelén összegyűlnek:
a varangyok sütkéreznek.
Felette kék szitakötők
cikázgatnak, a vakmerők.

A kanyarban meghajlott fűz,
sátrán a nap megszűrve tűz.
Bent csillannak ezüst halak,
s a vadkacsák hancúroznak.

Égeraracsa, 2001. szeptember 9.

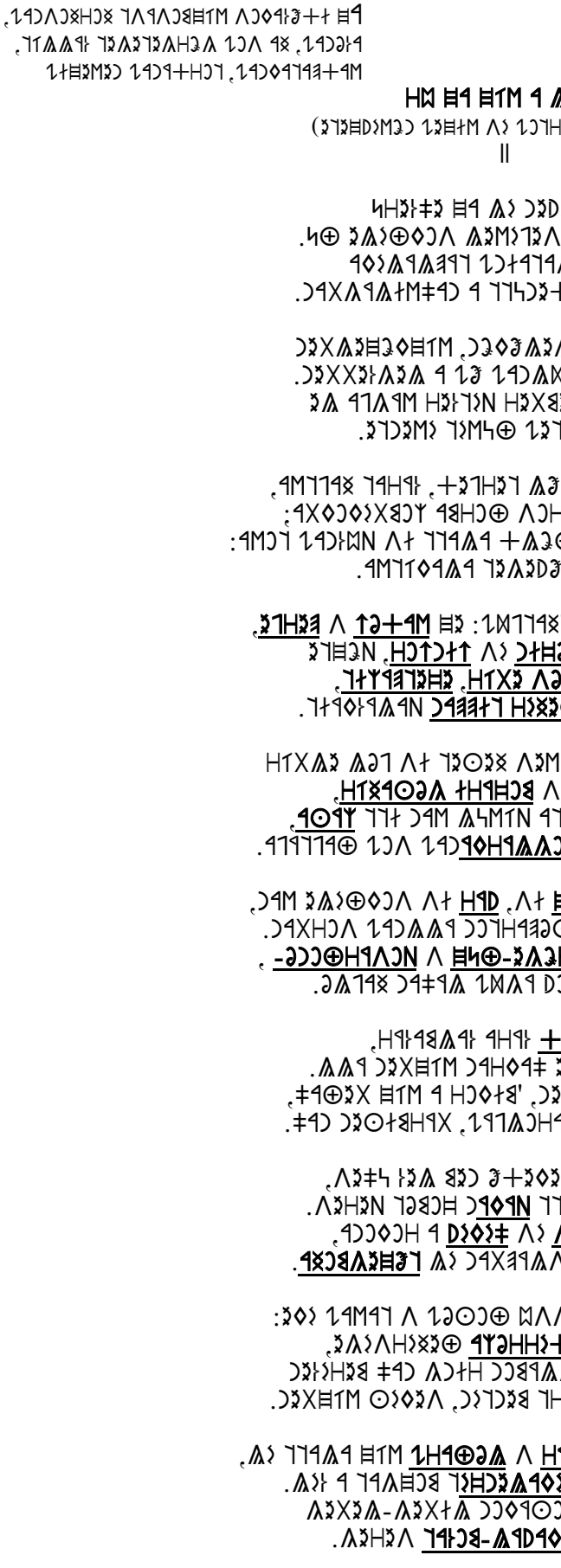

Az időszakos vízmosást horhosnak,
aszónak, ha sok görgeteget szállít,
vadpataknak, tordának nevezik

Ahol a víz az úr

(a partok és vizek növényzete)

2

Szerényen él az egyszerű
külsejével sokféle **fű**.
Állataink tápláléka
mindenütt a nagyvilágban.

Legelőkön, vízközelben
virulnak ők a legszebben.
Az ember kétszer vágja le
a rétek füvét évente.

Tőről terjed, szárat hajtva,
bokros forma zsombékokba;
S föld alatt is kúsznak tova:
gyepszőnyeget alakítva.

Láthatjuk: ez **vadóc** s **perje**,
komócsin és **cincor**, közte
Csomós ebír, **ecsetpázsit**,
s **fehér tippan** kalászkáit.

Nedves helyet is jól elbír
a kis **mocsári gólyahír**,
Rajta kívül van itt **zsálya**,
s **boglárká**nak sok fajtája.

Fűz is, **nyár** is sokféle van,
folyóparton állnak sorban.
Csöröge-fűz s **kosárfonó-** ,
vékony águk lágyan hajló.

A **nád** szára szalmaszár,
töve gyakran vízben áll.
Télen, 'mikor a víz befagy,
letarolják, bármilyen nagy.

Kötekedő nem lesz ügyes,
ha itt **kákán** csomót keres.
Sás és **gyékény** a rokona,
s őslápban él **tőzegmoha**.

Lassú folyók s tavak éke:
tündérrózsa fehérsége,
Hullámon ring nagy merészen
a part mentén, sekély vízben.

Hínár s **lófark** víz alatt él,
s **békalencsé**t mozgat a szél.
Pocsolyákon libeg-lebeg
a **békanyál-moszat** sereg.

Égeraracsa, 2001. szeptember 11.

Ahol a víz az úr

(állatok a vizek körül)

3

Kedves társ a **fehér gólya**
a magyarnak már régóta.
Fészkel házon, kútágason,
szereti is népem nagyon

Ujja tövén kis hártya van:
nem süllyed el az iszapban.
Kelepel is – ez nála dal –
csőrének két kávájával

Vizenyős rét **bíbic** hona,
tarkóján van a bóbita.
Iramodva fut, száll, zuhan,
s kiált néha panaszosan.

Mocsarak és tavak szélén
vízben gázol a **szürke gém**.
Feje búbján a dísztolla,
recseg s csőrét csattogtatja.

A **nagykócsag** foszlott tolla
csipkeszerűen borítja.
Teste karcsú, röpte könnyed,
s fellibbenve keres helyet.

Hófehér a **kanalas gém**,
üstök nyúlik hátra fején.
Futkos, keres sekély vízben,
mély torokhang jellemzője.

Tőkésréce is karcsú ám,
„gácsértollak” a hím kacsán.
Bukik, hápog, gyorsan repül,
s táplálékot csőrével szűr.

Búbos vöcsök tó lakója,
fején kettős tollbóbita.
Fészke tutaj – nádszálakból,
s hangja mélyen, korrogva szól.

Könnyűröptű **dankasirály**
szántáskor a földekre jár.
Telepekben él, s gyakori,
télen hidak vendégei.

Tisztavizű folyók mellett
vidra él, mert úszni szeret.
Szőrén a víz nem hatol át,
főként hallal tartja magát.

Van **mocsári teknősbéka**,
pikkelyes test, s páncél rajta.
Ragadozó, télen alszik,
és tojással szaporodik.

Hason csúszik, lába nincsen:
vízi sikló sziszeg fűben.
Táplálékát meg nem rágja,
s tojást rak part oldalába.

Kétéltű, és nincsen farka,
a zöldhátú **kecskebéka**.
Brekeg is hanghólyagokkal,
fiókája az „ebihal” .

Az Alföldön él rokona:
a nagyobb **kacagó béka**.
Gyepi béka s **ásóbéka**,
a hegyvidék őslakója.

Rajtuk kívül él **varangyos-**
és **mocsári-** , amely hangos.
Gőtének van bőrtaraja
és lapított úszófarka.

Égeraracsa, 2001. szeptember 13.

Ahol a víz az úr

(vízben élő állatok)

4

A halaink testalkata
oldalt lapos orsóforma.
Leggyakoribb köztük a **ponty**,
rajta látni hártyás uszonyt.

Lélegzik, mint a többi hal:
nem tüdővel, kopoltyúval.
Úszóival közlekedik,
lát ugyan s hall, habár alig.

Sok ikrát rak, nem is vitás,
azt mondjuk rá: ez az ívás.
Mindenevő és szapora,
hosszú éltű, ámbár néma.

Legkitűnőbb ízű húsa
süllőnknek van Balatonban.
Ragadozó, s mire felnő,
nyolc-tíz kilós **fogas** lesz ő.

Legnagyobb halunk a **harcsa**,
három métert ér el hossza.
Teste csupasz, pikkelytelen,
zsákmányra les lenn, a mélyben.

Hegyi patak friss vizében
fürge **pisztráng** él pettyesen.
Horogra csak ritkán akad:
sokat ér a tapasztalat.

Élesfogú **csuká**nk mohó,
telhetetlen ragadozó.
Másfél méter nagyra nő meg,
változatos színű tömeg.

Porcos halunk a **kecsege**,
nyúlt orra van s hosszú teste.
Pikkelye nincs, bőre nyálkás,
lakóhelye gyors vízfolyás.

Fejtorán van öt pár lába,
s vizünk páncélos lovagja.
Vedléssel ezt is ledobják,
és a nevük: **folyami rák**.

Tavi kagylónk édesvízi,
testét két héj védelmezi.
„Békateknő” népiesen,
s lábbal csúszkál vízfeneken.

Van **festő**- és **vándor**- fajta
befúródva az iszapba.
Mocsári- és **tányércsiga**
vízben él, de tüdeje van.

Lapos testű, s gyűrűk rajta,
ez az állat a **pióca**.
Szívó korong, apró fogak:
vérszívásra alkalmasak.

Égeraracsa, 2001. szeptember 15.

Ahol a víz az úr
(vízi rovarok)
5

Kétszárnyú a **dalos szúnyog**,
azt rezgetve száll az undok.
Vért szív, petét rak a vízre,
s „esővíz kukac” a neve.

A szúrása nem kellemes:
fájdalmas és veszedelmes.
Maláriás- változata
betegségét belénk oltja.

Vízben **csibor** és **csíkbogár**,
fedeles a szárny rajtuk már.
Életmódjuk ragadozó,
és álcájuk szintúgy mohó.

Szitakötő vadász' legyet
két pár szárnnyal vizek felett.
Szárnya recés, bábja nincsen,
s félgömb szemmel lát meg mindent.

Rokonai, a **kérészek**,
tömegesen jelennek meg.
Tiszavirág egyik faja,
és élete néhány óra.

Szúró szájról ismerhetjük:
vízi poloska a nevük.
Csendes tükrön csúszik tova
a pókszerű, **gyors molnárka**.

Gyakori tó kékesbarna
hátonúszó poloskája.
Itt él a **vízi skorpió**:
kajmós lábú ragadozó.

Égeraracsa, 2001. szeptember 17.

𐌷𐌼 𐌷𐌰 𐌷𐌷𐌼 𐌰 𐌼𐌹𐌸𐌰

(𐌷𐌹𐌸𐌸 𐌷𐌰 𐌹𐌹 𐌼𐌰𐌼𐌷𐌼 𐌷𐌷𐌼)

IV

Ahol a víz az úr

(vízi világ és az ember)

6

𐌼𐌼𐌹𐌼𐌼𐌹𐌸 𐌻𐌹𐌷𐌷𐌼 𐌷𐌹𐌸𐌸𐌹𐌼𐌹 𐌷𐌰
.𐌼𐌼𐌹𐌼𐌹𐌸𐌹𐌼 𐌰𐌸 ,𐌼𐌰𐌰𐌰𐌼 𐌼𐌼𐌹𐌰
,𐌼𐌼𐌹𐌼𐌷𐌰 𐌼𐌰𐌼 𐌹𐌹 𐌼𐌷 𐌹𐌼+𐌹𐌼
.𐌼𐌼𐌹𐌷𐌹𐌹𐌰𐌼𐌰𐌼𐌰𐌼 𐌰𐌸𐌸𐌰𐌸𐌰 𐌹𐌹𐌼𐌹𐌸 𐌹

Az ősember vizek mellett
ütött tanyát, ha lehetett.
Védte őt és utat nyitott,
s benne zsákmány kínálkozott.

,𐌹𐌰𐌰𐌷𐌰𐌰 𐌷𐌷𐌼 ,𐌰𐌹𐌼𐌹𐌹 𐌹𐌰𐌼𐌼𐌷𐌰𐌰
.𐌹𐌰𐌰𐌼𐌰𐌰𐌼𐌰 𐌰𐌷𐌹𐌰𐌼𐌰𐌹𐌷𐌰𐌰𐌼𐌹
,𐌹𐌼𐌷𐌹𐌷 – 𐌷𐌹𐌰𐌰𐌰 – 𐌼𐌼𐌹 𐌷𐌼 𐌼𐌷𐌹𐌷𐌹
.𐌹𐌹𐌹𐌷𐌷𐌼 𐌰 𐌼𐌰𐌰 𐌹𐌰𐌷𐌹𐌰𐌰 𐌼𐌹𐌷𐌰

Partján növény, vízi szárnyas,
felhasználásra alkalmas.
Ezért úgy élt – akkor – régen,
mint ahogyan hal a vízben.

,𐌹𐌷𐌹𐌹𐌰𐌰 𐌰𐌸 𐌰 𐌼𐌹 𐌼𐌹𐌹𐌰𐌼𐌰𐌸
.𐌹𐌹𐌹𐌹 𐌻𐌰𐌷 𐌼𐌰𐌼 𐌼𐌰𐌼𐌼 𐌷𐌷𐌼
,𐌰𐌸𐌹𐌼𐌼𐌰𐌼𐌰𐌰 𐌰 𐌼𐌼𐌰𐌼𐌷𐌼𐌼𐌰𐌸
.𐌹𐌰𐌷𐌹𐌼 𐌻𐌹𐌼𐌹 𐌼𐌼𐌹𐌼 𐌹𐌼𐌼𐌰𐌼𐌰𐌰

Másként él a ma embere,
vízi utat lát csak benne.
Megritkult a halállomány,
halastó lett évek során.

:𐌼𐌰𐌰𐌹𐌼 𐌼𐌹𐌼𐌹𐌹⊕ 𐌼𐌰𐌰 𐌰 𐌹𐌷𐌷𐌹𐌹
.𐌼𐌰𐌹𐌷𐌰 𐌼𐌰𐌼𐌼𐌹 𐌼𐌹𐌰𐌰𐌰𐌼𐌰𐌼𐌹𐌰
,𐌻𐌹+𐌼𐌹⊕𐌹𐌼𐌰 𐌹𐌹⊙𐌹𐌰 𐌼𐌰+𐌰𐌹
.𐌻𐌹𐌷𐌹𐌼𐌹𐌰𐌹𐌰𐌼𐌹 𐌻𐌹𐌰𐌼𐌼𐌰 𐌷𐌰 𐌼

Persze a hal fontos lehet:
táplálékként szolgál minket.
Nádas helyén szántóföldek,
s az állatok elköltöztek.

,𐌰𐌹𐌼 𐌷𐌷𐌷𐌹𐌹 ,𐌹𐌰𐌼 𐌷𐌹𐌰+𐌰𐌰𐌰
.𐌹𐌹⊙𐌹𐌰 𐌰 𐌰𐌸 𐌼𐌹𐌷𐌷 +𐌼𐌹⊕𐌰𐌷𐌼𐌷
,𐌹𐌹𐌼𐌹𐌷𐌷N '⊙𐌹 𐌰𐌰 𐌰 𐌼𐌷+𐌹𐌹
.𐌸𐌹𐌷 𐌰 𐌹𐌹𐌷𐌷𐌼 𐌹𐌹𐌹𐌹𐌷 𐌰𐌼 𐌸𐌹𐌹 𐌰𐌷

Hajdani láp, ezernyi lény,
búzaföld ring ma a helyén.
Pedig a táj oly' kietlen,
ha nem lát benne vizet a szem.

,𐌰𐌰𐌰𐌷 𐌰𐌰𐌷𐌷N 𐌹𐌷𐌹𐌹𐌷𐌷𐌹𐌹N
.𐌰𐌼𐌰𐌼𐌼𐌹𐌷𐌰𐌰 𐌰𐌷𐌷𐌷𐌹 𐌰⊙𐌰𐌷𐌰
,𐌼𐌼𐌹𐌹𐌷𐌷𐌼𐌹𐌼𐌹𐌸 𐌰𐌰𐌼𐌷 𐌹𐌹𐌹𐌷𐌹𐌼𐌹𐌹
!𐌹𐌷𐌹𐌷𐌷 𐌻𐌹𐌹𐌼𐌷 ,𐌰𐌰𐌷 𐌻𐌷𐌼𐌼𐌷𐌷𐌹𐌷

Környékére kihat bája,
aszályt enyhít párolgása.
Növénynek nyújt megélhetést,
szeressük hát, óvjuk ezért!

,𐌻𐌷𐌼𐌹𐌸 𐌸𐌹𐌹 𐌼𐌹 ,𐌷 𐌷𐌹𐌼𐌷𐌹𐌼𐌹
.𐌼𐌷𐌹𐌼𐌷𐌹𐌹𐌼 𐌰 𐌼𐌷𐌹𐌷𐌷𐌷𐌼𐌹𐌹𐌼
,𐌷𐌹𐌷 𐌰 𐌹𐌹𐌷𐌼𐌹𐌷𐌷 𐌼𐌹𐌷𐌼𐌰𐌼𐌼𐌷 𐌷𐌹
.𐌷𐌹 𐌷𐌰 𐌷𐌷𐌼 𐌰 𐌼𐌹𐌷𐌰 ,𐌼𐌹𐌷𐌷𐌰

Elkísér ő, el nem múlik,
bölcsőtől a koporsóig.
Egy világról zengett a húr,
arról, ahol a víz az úr.

𐌹𐌰𐌷𐌰𐌼𐌰𐌷 𐌰𐌷𐌰+𐌼𐌹⊕ .𐌼𐌼𐌼 ,𐌷𐌰𐌰𐌰𐌷𐌷𐌼𐌹

Égeraracsa, 2001. szeptember 19.

Messze földön páratlan ősmocsár,
bárhol vagy, mindenhonnan visszavár

Kis-balatoni káprázat

A titokzatos nádasok, mocsarak,
Semlyékek, lápok – lassanként elfogynak.
Elveszett e felbecsülhetetlen kincs,
Mindenért kár, ami szép volt, és már nincs.
Szellő a sásban a legbeszédesebb,
Zenészeinek kiosztott a szerep:

Vadlúd gágog és geggen,
Halászsasfütty szól közben.
A **kócsag** néha krákol,
Hasáig vízben gázol.
Krekken **pocgém**, ahogy' áll.
Nádirigó káricsál,
Goda krikkel sűrűben,
Vízicsibe is pittyen.
Ümmögve is búgja át
Bölömbika nászdalát.

Fülemülesitke bent
Koloratúrázva zeng.
Batla is szól rekedten,
Kvakkol **bakcsó** a légben.
Szerkő kercent, s hallható
Szélkiáltó tilinkó.
Bukó karrog károgva,
S gurrog hangján a **szárcsa**.
Ott, a szalonka csrekken,
A tocsogós réteken.

Járhatatlan utat rejt az ingovány,
Megismerni sosem lehet igazán.
Szomjas szemű, részeg lelkű kell ide,
'Ki imádattal hatol be a szívébe.
Szenvedélyes rajongóként odavár,
S forrón, szerelemmel, átölel a nyár.

Égeraracsa, 2002. december 19.

Tartalomjegyzék

Há kettő O

Bemutatkozom … … … … … … … … 1
Alakom … … … … … … … … 1
Tulajdonságom … … … … … … … … 1
Elhelyezkedésem … … … … … … … … 2
Mozgásom … … … … … … … … 2
Mennyiségem … … … … … … … … 2
Szűkebb tartózkodási területem … … … … … … 3
Felhasználásom … … … … … … … … 3
Kincs vagyok … … … … … … … … 3
A minőségemet befolyásoló tényezők … … … … … 4
Feltétel vagyok … … … … … … … … 4

Melléklet

Az őszváró nagy csendben… … … … … … … 6
A tél érkezése … … … … … … … … 8
Átlépés a XXI. századba … … … … … … … 9
Életfolyam … … … … … … … … 11
Felhőjáték … … … … … … … … 13
Gondolatok a tónál … … … … … … … … 15
Ahol a víz az úr 1 … … … … … … … … 16
Ahol a víz az úr 2 … … … … … … … … 17
Ahol a víz az úr 3 … … … … … … … … 18
Ahol a víz az úr 4 … … … … … … … … 20
Ahol a víz az úr 5 … … … … … … … … 22
Ahol a víz az úr 6 … … … … … … … … 23
Kis-balatoni káprázat … … … … … … … 24

Tartalomjegyzék